

Lärarhandledning

Mio, min Mio

Av Astrid Lindgren

Illustrationer av Ilon Wikland / Johan Egerkrans

En handledning av Lina Stoltz

För åldrarna 9–12 år

Om boken

Mio, min Mio är en storslagen och vacker äventyrsberättelse om övergivenhet, om att vara liten och behöva axla ett stort ansvar, om föräldraskap, gott och ont och om kärlekens makt.

Nioårige Bo Vilhelm Olsson, Bosse, bor i Stockholm hos sina fosterföräldrar tant Edla och farbror Sixten. De tycker att han är besvärlig och jobbig. Bosse önskar att han hade en likadan pappa som sin kompis Benka som bygger modellflygplan tillsammans med sin far. Bosses riktiga mor dog när han var nyfödd och hans far var nog, enligt tant Edla, bara en slusk.

Via tant Lundin i fruktaffären, ett magiskt gyllene äpple och en ande i en tomflaska reser Bosse till Gröna ängars ö, Landet i fjärran. Nere vid havsstranden hittar Bosse sin fader konungen som letat efter honom i nio år. Det visar sig att han inte alls heter Bosse – utan Mio.

Från Gröna ängars ö går det en bro till Landet Utanför där den grymme riddar Kato bor, där nästan allt är svart och där folk har det eländigt och är utsvultna. Mio och hans vän Jum-Jum tar på sig uppdraget att bekämpa Kato och befria Landet utanför.

Om Astrid Lindgren

Foto: Cato Lein

Astrid Lindgren

Astrid Anna Emilia Lindgren föddes den 14 november 1907 på gården Näs utanför Vimmerby i Småland och dog den 28 januari 2002 i hemmet på Dalagatan 46 i Stockholm. Hon skrev 34 kapitelböcker och 41 bilderböcker som tillsammans sålt i hisnande 165 miljoner exemplar och översatts till över 100 språk. Pippi Långstrump, Emil i Lönneberga, Bröderna Lejonhjärta, Tjorven & Skrållan, Bullerbybarnen, Madicken, Ronja ... Miljoner barn och vuxna över hela världen älskar dessa figurer och känner sig helt hemma i Villa Villekulla, Körsbärsdalen, Snickerboa, Junibacken och på Saltkråkan. Alla dessa världar är skapelser av Astrid Lindgren – den mest lästa barnboksförfattaren i världen.

Om illustratörerna

Mio, min Mio illustrerades i den första utgåvan av Ilon Wikland. 2020 utkom en nyillustrerad version med bilder av Johan Egerkrans.

Foto: Leif Hansen

Ilon Wikland föddes 1930 i Estland och kom som 14-årig flykting till Sverige. Hon utbildade sig på Konstfack och Signe Barths målarskola, och 1954 fick hon uppdraget att illustrera *Mio, min Mio*. Sedan dess har hon illustrerat många av Astrid Lindgrens böcker. Wikland har fått många priser och utmärkelser; bl.a. Elsa Beskow-plaketten 1969 för sin samlade produktion och Svenska Förläggareföreningens hederspris 2018.

Foto: Robert Paraniak

Johan Egerkrans en av Sveriges ledande illustratörer och har sedan debuten 2005 illustrerat både sina egna och andras böcker, bl.a. *Nordiska väsen* och *Nordiska gudar*. Han tilldelades Elsa Beskow-plaketten 2021 för sin samlade produktion.

Jobba vidare med boken

Den här handledningen innehåller tips och övningar som kan hjälpa dina elever att utveckla sin läsförståelse och läslust genom att träna på *läsförståelsestrategier*, att göra *textkopplingar* och *relatera* till egna erfarenheter. Du får även förslag på uppgifter som fungerar ämnesövergripande.

Tänk på att ha fokus på *läsupplevelsen* och se uppgifterna som ett komplement för att öka intresset för texten. Alla uppgifter är fristående från varandra, så du kan hoppa över uppgifter och du kan även lägga till egna frågor och diskussioner som du tycker passar.

Det finns uppgifter att göra innan ni börjar läsa, under läsningens gång och när boken är utläst. Variera mellan att göra uppgifter enskilt, i par eller mindre grupper och gemensamt. Alla uppgifter är kopplade till läroplanen (Lgr 22) och kursplanen i svenska samt svenska som andraspråk för åk 4–6. Det finns även uppgifter kopplade till ämnet bild.

Före läsningen

FUNDERA OCH SAMTALA

Beskriv omslaget med ett enda ord som du tycker passar.

Vilken detalj på omslaget gör dig mest nyfiken?

Vilken känsla vill omslaget ge? Hur har de gjort för att få fram den känslan?

Vilka färger har använts på omslaget?

Har du tidigare läst något av författaren? Vad handlade den boken i så fall om?

Vad tänker du om boken nu innan du har börjat läsa?

Under läsningen

Variera gärna mellan högläsning och tyst läsning. Du kan till exempel läsa några rader eller stycken från början av kapitel högt innan eleverna får läsa vidare själva. Ibland kan du högläsa ett helt kapitel.

Oavsett om det är högläsning eller tyst läsning kan det finnas behov av att stanna upp och diskutera en del ord och uttryck. Eleverna kan själva också samla på sig svåra ord som sedan kan användas i övningar, och för att göra tydliga kopplingar till andra ämnen. Ge gärna eleverna i uppgift att använda ord och uttryck i egna, påhittade meningar för att visa att de förstår hur de används. Du kan också diktera ord eller meningar och låta eleverna skriva det du säger.

ORD OCH UTTRYCK

Förslag på ord och begrepp att fundera över och prata om betydelsen av.

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

Dessa är indelade i fyra kategorier:

- På raderna, att hitta svaret i texten. Det explicita.
- Mellan raderna, att dra egna slutsatser, analysera och tolka. Det implicita.
- Bortom raderna, att reflektera och tänka mer utanför berättelsen, antingen genom att diskutera i helklass eller mindre grupper. Här görs också kopplingar till elevens egna erfarenheter.
- Bildfrågor, att tolka och analysera illustrationerna.

Han färdas genom dag och natt

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

fosterhem, modellflygplan, pojklunsen, slusk, fjärran, pilsnerflaska, behagat, kom tillrätta, i gott förvar

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför fick Bosse inte ha kompisar på besök hos tant Edla och farbror Sixten?
- Hur kände sig Bosse när Anden flög ur flaskan?
- Beskriv Landet i fjärran.

Mellan raderna

- Vad menas med att rita märken på köksdörren? Varför ville Bosse göra det?
- Vad menas med att färdas genom dag och natt?

Bortom raderna

- Känner du till någon annan bok/film som handlar om en ande? Vad handlade den om?
- Boken är skriven för ganska länge sedan. Ge något exempel från texten som visar det

I rosengården

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

oerhördaste, aftonen, popplar, berghäll, vid det här laget, ryka ihop, skickat ut bud, vitt och brett

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad är det enda Mio saknar från sitt gamla liv?
- Varför ber Mio sin far om ursäkt?
- Varför tycker inte Mio om Sorgfågel?

Mellan raderna

- Vad menas med att vara som full av sockerdricka?

Bortom raderna

- Beskriv någon plats du tycker är vacker. Hur ser det ut? Vad kan man göra där?
- Mio kände sig nästan ledsen, fastän han var glad. Har du varit med om att ha två olika känslor på samma gång? Vilka, i så fall?

Bildfråga

- Jämför hur Jum-Jums hus beskrivs i texten med hur det ser ut på bilden. Vad är annorlunda? Måla en egen teckning där du försöker få med alla detaljer som finns i texten.

Miramis

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

gyllenman, bryggarhäst, kolossalt, trofasta, frimodigt, vallpojke, täljde, herdar

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad brukade Bosse ge till Kalle Punt?
- Vad är Gröna Ängars ö?
- Hur ska Mio och Jum-Jum kalla på varandra om de behöver?

Mellan raderna

- Varför sa Bosses fröken "Var gör det ont som värst?"
- Vad fick Mio att våga rida på Miramis fastän han var rädd först?

Bortom raderna

- Jum-Jum är väldigt snäll. Riddar Kato är grym. Författaren har gett Jum-Jum ett mjukt namn, och Kato ett hårt namn. Kan du förklara hur?
- Många barn tycker om att bygga kojor, både inomhus och utomhus. Vad är roligt och speciellt med kojor?

Bryr stjärnor sig om, ifall man spelar för dem?

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

karavan, lunkade, gå med bud, daggen

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför går de hem till Nonnos farmor?
- Vem får den röda och vem får den blå manteln?
- Vilka ljud hör de när de ligger vid elden?

Mellan raderna

- Vad menar de med att vägen blir kort om de spelar medan de går?
- Varför viskar Nonno när han nämner riddar Kato?

Bortom raderna

- Mio säger att Nonnos farmor såg sagoaktig ut. Vad kan han ha menat med det?
- Har du någon gång sovit i tält eller under bar himmel? Gillar du det? Om du inte har gjort det, skulle du vilja prova?

Brunnen som viskar om kvällen

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

färdas, broväktarna, svindel, tumlade, skyarna, lund, snyting, häpen

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Var sitter Jiri och hans syskon när Mio och Jum-Jum kommer dit?
- Varför måste Mio och Jum-Jum stanna till kvällen?
- Ge minst två exempel på vad som händer när någon nämner riddar Kato.

Mellan raderna

- Vad menas med att hjärtat blir tungt?
- Varför kan inte Mio skrika till Jum-Jum när Miramis var på väg att galoppa mot avgrunden?

Bortom raderna

- Mios far förbjuder inte Mio att rida till Landet Utanför. Varför gör han inte det, om det är farligt där?
- Har du någon gång ridit på en häst? Skulle du våga galoppa fort eller hoppa över hinder?
- Hade du någon favoritsaga eller favoritsång när du var liten? Vad handlade den om?

Han red genom dunkla skogen

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

förfärligt, gränsmarkerna, lummiga, i mina dar, fålar, gnolade, gossebarn

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad önskar Mio att tant Edla skulle se?
- Varför lossnar det klippblock från bergen?
- Vad viskar träden om i Dunkla skogen?
- Vad för slags tyg skapar väverskan?

Mellan raderna

- Om alla vet om att Mio ska rida till Landet Utanför, varför har de inte sagt det till honom?
- Vad menas med kungligt blod?

Bortom raderna

- Vad tror du att tant Edla skulle säga om hon fick höra om Brunnen som viskar om kvällen?

De förtrollade fåglarna

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

krökte, skalv, sken, i följe, trevade, tumlade, pliriga, smider

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad tycker Mio att det lysande fönstret ser ut som?
- Vad får Mio för råd av gubben Eno?
- Vad gör riddar Kato med barnen han rövar bort?
- Vart ska de gå för att hitta ett svärd?

Mellan raderna

- Hur visar Miramis att han inte ville gå in i Landet Utanför?
- Varför säger gubben Eno: "Vill du så gärna mista ditt unga liv?"
- Varför säger Mio riddar Katos namn högt och tydligt?

Bortom raderna

- Mio säger att det känns som om de red i tusen år. Ibland känns det som om tiden går fort och ibland som att den går långsamt. När har du upplevt att tiden går fort eller sakta?
- Vet du någon annan bok/film som handlar om att någon ger sig ut på en farlig resa för att strida mot en elak fiende?

I döda skogen

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

betsel, årslagen, frätt, dager, jordkula, gruvliga

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför försöker inte Mio rädda Miramis?
- Vilka egenskaper ska en god riddare ha? (Två saker)
- Hur ser träden ut i Döda skogen?
- På vilka två sätt får Mio och Jum-Jum hjälp av naturen?

Mellan raderna

- Vad menas med att gråta blod?
- Vad betyder det att allt är förbi?

Bortom raderna

- Har du någon gång varit vilse? I naturen eller i en stad. Vad ska man göra om man kommer vilse?
- Kapitlet slutar med en ”cliff-hanger”. Vad betyder det? Varför använder man cliff-hanger i böcker/filmer/serier?
- • Mio tror inte att marken kan förlåta den som dödat gräset. Vad tänker du om förlåtelse? När är det bra att förlåta och varför ska man göra det? Finns det något du inte tycker att man ska förlåta? Vad krävs för att du ska förlåta någon?

Den djupaste hålan i det svartaste berget

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

förvillade, skrovliga, hånade, lägereld, lyddes, smedja, städ, grövsta, förundrad, väpnare, smitt, fastsmidd, brister

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Hur kom Mio och Jum-Jum in i berget?
- Varför är det svårt att hitta i berget? (Två saker)
- Beskriv hur Svärdsmidaren ser ut.
- Varför stannar Svärdsmidaren i berget?

Mellan raderna

- Varför är det tur att Mio kom just den här natten, och inte tidigare?
- Vad menar Svärdsmidaren med ”riddar Katos sista strid”? Vad tänker han om den striden?
- Vad menas med att ha ett hjärta av sten? Varför vill riddar Kato att alla har det?

Bortom raderna

- Mio försöker att inte gråta, för han är ju en riddare. Har du någon gång velat gråta, men tyckt att du inte borde? När? Vad hände?
- I många sagor finns det med svärd och riddare. Kan du tänka ut några andra saker som ofta är med i sagor?

Bildfråga

- Titta på bilden på sidan 97 (utgåva illustrerad av Egerkrans) eller sidan 125 (utgåva illustrerad av Wikland). Välj ut en av meningarna från texten som passar ihop med bilden.

En klo av järn

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

förtöjd, vik, slungade, brusande djupen, lönt, bräcklig, kretsade, redlös, rev, skrevor, utsprång, avsats, bloss, tisslade och tasslade

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför tackar Mio sjön?
- Hur får Mio och Jum-Jum hjälp av fåglarna?
- Hur är det i riddar Katos borg? Använd tre adjektiv för att beskriva.
- På vilket sätt passar titeln på kapitlet ihop med det som händer?

Mellan raderna

- Vilken last menar Svärdsmidaren att båten för över Döda sjön?
- På sidan 110 förstår man att Mio är rädd fastän det inte sägs rätt ut. Hitta ett eller två exempel i texten.

Bortom raderna

- Varför tror du att Svärdsmidaren ror fastän han inte kommer någon vart?
- I berättelsen nämner Mio drömmar han brukar ha. Har du haft någon mardröm? Vad handlade den om? Har du någon dröm som du haft flera gånger?

Ett farligare svärd såg jag aldrig i min borg

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

blev förd, slungade, singlar, tål att tänka på, kammartjänare, bevaka, borggården, påle, föstes, raska, snitt, fruktan, skrumpet, barmhärtighet, drillade

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför var det aldrig ljust i närheten av riddar Kato?
- Hur beskriver Mio hur riddar Katos ondska känns? Ge minst tre exempel.
- Varför måste sjuttiosju spejare vakta Mio?
- Hur gjorde Mio för att bli osynlig?

Mellan raderna

- Varför säger riddar Kato att Mios svärd är farligt?
- Vad menar riddar Kato med att han ska ge dem fågeldräkt?
- Vad menar man med att det hugger i hjärtat?
- Varifrån kom fågeln som Mio släppte ut genom fönstret?

Bortom raderna

- Mio och Jum-Jum pratar om Landet i Fjärran och spelar på sina flöjter för att trösta sig. Vad kan du tänka på eller göra om du är ledsen eller har väldigt tråkigt? Vad kan du trösta dig med?

Mio, min Mio

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

krusade, valven, ruskig, borggårdsporten, vattenbrynet, svepa, ådror, belåtet, revor, aplarna, i spetsen

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför kastar Mio svärdet i sjön?
- Vilket av barnen slog det lysande blosset ur spejarens hand när Mio och Jum-Jum klättrade uppför borgen?
- Vad sa Mios far till honom när han kom hem?

Mellan raderna

- Vad menar Eno med att han önskade att det skulle gå Mio väl?
- Hur blev de förtrollade fåglarna till barn igen?
- Varför ger Eno det gröna lövet till Mio?

Bortom raderna

- Berättelsen handlar mycket om att längta efter någon eller något. Vad brukar du längta efter? Finns det något du längtar efter just nu? Det kan vara både stora och små saker.
- Mio är en hjälte som räddar och hjälper många. Vad tänker du på när du tänker på ordet hjälte? Vad gör en hjälte?
- Tant Edla och farbror Sixten var inte bra föräldrar till Bosse. Mios far på Gröna Ängars ö var precis som Mio önskade sig. Hur tycker du att en bra förälder ska vara?

Efter läsningen

FUNDERA OCH SAMTALA

Vilka saker är annorlunda för Bosse/Mio i början och i slutet av boken?

Är det något du undrar över som du inte har fått svar på?

Är det något du tycker författaren borde ha gjort annorlunda?

Vad gillade du mest med boken?

Finns det något du inte gillade?

Finns det några budskap i boken? Något man kan lära sig?

När var berättelsen som mest spännande?

Vilken händelse tyckte du mest om?

Vilka är de viktigaste karaktärerna i boken, förutom Bosse/Mio?

Vilken illustration gillade du mest?

Hur var språket i boken? Lätt eller svårt att hänga med i?

Om du hittade på en fortsättning på berättelsen, vad skulle den handla om?

Alla i Landet i fjärran har ganska fantasifulla namn, vilket namn tycker du mest om?

Rita eller måla en egen bild till någon händelse i boken.

TEMAN ATT JOBBA VIDARE MED

Vänskap

Ensamhet

Mod

Längtan

Sagor och myter

Symboler

Familj

Ont och gott

Natur och miljö

KREATIVA UPPGIFTER

Bygg en fantasifull bro.

Tillverka en egen enkel mantel.

Baka brödet som mättar hunger.

Laga pannkakor.

Skriv en flaskpost och ge till någon.

Tillverka ett eget svärd av t.ex. papp.

Hitta på en melodi till sången på sidan 136 (utgåva illustrerad av Egerkrans) eller sidan 165 (utgåva illustrerad av Wikland).

Gör egna figurer av karaktärerna. Använd papper, pennor och tygbitar.

Skriv ett brev från Mio till Benke, så Benke slipper undra var Bosse försvann.